

Píše Jiří Flaišman

(E*forum, 20. 02. 2013)

Ohlodoné až na morek je rčení, že knihy se dělají hlavně z knih. Proto je často pro leckterého interpreta podstatné, co spisovatel, o němž vykladač píše, četl a co měl a neměl vlastně doma ve své knihovně. Životopisce to potom svádí k tomu, aby takovou knihovnu prozkoumali a popřípadě pořídili i její soupis. Taková činnost vypadá při snaze o důkladné poznání dané osobnosti přirozeně, i když se někomu může jevit jako podivnost, která nemá daleko k tomu, vystavovat – jako tomu bylo kdysi v devadesátých letech na jedné výstavce v Národním muzeu – pod skleněnou vitrínkou košťátko, kterým P. J. Šafařík oprašoval své milované svazky.

Dokladem toho, že pořizování soupisů osobních knihoven je u nás ve flóru, je mimo jiné projekt Knihovny významných českých osobností, jehož výsledky jsou zpřístupněny na internetu (<http://www.osobniknihovny.cz>) a který v letech 2007–2009 pod vedením Blanky Vorlíčkové vznikl v Ústavu informačních studií a knihovnictví na FF UK. Stránka obsahuje soupisy (v nesjednocených formátech i typech záznamu) knihoven několika významných osobností české kultury (M. Aleš, K. H. Borovský, K. Čapek, Z. Fibich, J. Ježek a B. Němcová) a přehled několika desítek dalších osobních knihoven, jenž je doprovázen dislokační mapou jejich umístění.

Většina knihoven, i významných autorů, vezme za své (ve výjimečných případech se poté přistupuje k jejich rekonstrukci, jako je tomu například u projektu antikváře Herberta Blanka s knihovnou Franze Kafky), knihovna Karla Čapka však měla štěstí, neboť se v podstatě neporušená dochovala jako celek. V minulých letech proto mohl přistoupit tříčlenný tým (výše zmíněná Blanka Vorlíčková, Richard Khel a Petra Čechová) k její katalogizaci a následně k vydání publikace **Osobní knihovna Karla Čapka** (Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, 2011). Čapkova knihovna není zrovna rozsáhlá (cca dva tisíce svazků), rozhodně nelze Čapka označit za bibliomana, a proto se i s ohledem na kvantitu materiálu jeví sama jako ideální předmět podrobného soupisu. Ten je udělán vsutku precizně a velice detailně: knihy jsou sepisovány podle umístění v knihovnách vinohradské vily, jejichž rozkres v publikaci soupisu předchází, uváděn je vyčerpávající bibliografický údaj exempláře, informuje se o jeho stavu (pozoruhodné jsou např. informace o tom, zda Čapek danou knihu rozřezal /a tak četl?/), zachycena jsou a v plném znění uvedena věnování vepsaná do knih, podobně jako všechny materiály do knih vložené. Samotný soupis je vysazen na straně vždy do vnějšího sloupce, přičemž na vnitřní polovině strany „běží“ skrze celou publikaci obrazový materiál (obálky, titulní listy). Z nich – a dalších fotografií interiéru vily – je pak na dvou místech v přední a zadní části knihy v křídové barevné příloze sestaven formou koláže další obrazový doprovod. Vlastnímu soupisu předchází solidní

několikastránková charakteristika Čapkovy knihovny, v níž je čtenář seznámen jak s peripetemi a osudem tohoto knižního fondu, tak i s metodou jejího zpracování. Za velmi užitečné je nutné označit detailní jmenný rejstřík a soupis prvků nalezených v knihách (podpisy, vpisky, dopisy, navštívenky atd.), které knihu uzavírají.

O to spornější se jeví text Petry Čechové Karel Čapek-čtenář, který má plnit funkci doslovu a jehož jednoznačnou ambicí je porýzený soupis nějakým způsobem zúročit. Byť se jedná – jak je uvedeno v poznámce – o školní práci a nese tak všechny průvodní rysy žánru (umocněné navíc rušivými švy, jež způsobilo krácení), jasně ukazuje limity uvažování nad druhem materiálu, jaký představuje výsledný soupis knihovny. Když chce totiž autorka říci něco podstatného ke zvolenému tématu, musí sáhnout buďto k nějakému Čapkovu sebevyznání, popřípadě zalovit v memoárové literatuře, v níž se probírá Čapkův vztah ke knihám. A to nakonec svádí k úvahám, zda je to slabinou jen textu zmiňovaného doslovu, anebo zda neplatí obecně, že potenciál podobných soupisů knihoven je dosti omezený a že takový soupis má nebo může mít cenu, jen když jsou stanovena přesná zadání a jasně formulované otázky.

www.ipsl.cz